

Szükség van az értelmiségi holdudvarra

– mondja Fodor Gábor, az SZDSZ ügyvivője, aki nem tervezi, hogy kilépjen a pártból

Kis János nem ballaszt, a pártból való kilépése súlyos veszteség. Használni kellett volna őt, és sokkal jobban kellett volna rá támaszkodni az elmúlt években – nyilatkozta lapunknak Fodor Gábor. Az SZDSZ ügyvivője a párt országos tanácsának hét végi ülése után nyilatkozva hozzátette: az SZDSZ-nek, mint egy falat kenyérre, annyira szüksége van a széles körű értelmiségi támogatottságra. Ez adta az SZDSZ erejét, s többek között ezt is vissza kell szerezni – hangsúlyozta Fodor Gábor.

– Kis János és Hack Péter kilépését az SZDSZ-ből ön „intő jelnek” nevezte. Mire intette az őt? Netán arra, hogy az eredeti szabad demokrata értékek ma már alig ismerhetők fel a párt politizálásában? Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke azt mondta, hogy a két kilépés azt jelzi: Kis és Hack szerint rossz irányban halad a párt, de ő nem osztja a vélekedésüket. Magyar Bálint szerint Kis és Hack kivonulása a politikából hosszú folyamat eredménye. Ő sajnálja, de meg tudja érteni az ilyen személyes döntést. Indokaik, amelyek a nyilvánosság előtt mondtak el, nem alaposak – így Magyar. Mit gondol minderről Fodor Gábor, akiről közismert, hogy mindig is szellemi közösséget vállalt Kis Jánossal? Mondhatni az ön politikai mentora volt.

– Azért használtam az „intő jel” kifejezést, mert ha egy pártból az egyik alapító, az első elnök, a demokratikus ellenzék meghatározó személyisége lép ki, az semmiképp sem hétköznapi esemény. Kis János mindig rendkívüli minőséget jelentett a magyar politikai életben. Ő azon emberek közé tartozik, akiknek a legjelentősebb hatásuk volt a magyar demokráciára, a köztársaságra. Hack kilépése sem mindennapi eset. Ő mint parlamenti képviselő nyújtott rendkívüli teljesítményt például az előző alkotmányügyi bizottság élén, az ellenzék és kormánypárti honatyaik elismerését is kivívta. Mintaszerű képviselő volt, kiváló retorikai és szellemi képességekkel megáldva. Két ilyen emberről, mint Kis és Hack, nem lehet kézlegyintéssel lemondani.

– Őket megelőzően lépett ki az SZDSZ-ből a ma már halott Petri György, Csalog Zsolt. Tavalyelőtt pedig Tamás Gáspár Miklós hagyta ott a pártot. Rossz sorozat.

– Éppen azzal akartam folytatni, hogy immár a sokadik kiváló, prominens személy hagyja el a pártot. A felsoroltak súlyos veszteséget jelentenek az SZDSZ számára, s ezen el kell gondolkodni.

– Mikor gondolkodnak el?

– A magam részéről most is épp azt teszem. Az SZDSZ-nek nagyon alaposan meg kell vizsgálnia az okokat.

– Az ön véleménye érdekel.

– Én semmi esetre sem szeretnék most belemenni valamiféle tartalmi vitába erről a kérdéssről.

– Miért nem? Fél, vagy megvárja, amíg elül a vihar?

– Szó sincs róla. Ma ugyanis az a létfontosságú, hogy az SZDSZ felkészüljön

az önkormányzati választásokra, amelyek jó eredményt kell elérnünk. Ilyenkor nincs hozadéka egy magunk között folytatott vitának, amelyet majd a jövőben szükséges elrendezni.

– Ma az SZDSZ országos népszerűsége 3-4 százalék körül mozog. Eközben az MSZP népszerűsége hatvanszázalékos.

– A mostaninál jobb eredményt kell elérni, és meg is van rá az esélyünk. Most nem szabad az energiáinkat a belső vitákra koncentrálni. Ugyanakkor nem lehet megkerülni a szembesülést az okokkal.

– No, de mikor kerítenek erre sort, hiszen a párt egyre csökkenő népszerűsége az SZDSZ tisztázatlan profiljának, a markáns politika hiányának is „köszönhető”. Önök régóta maguk előtt görgetik ezt a problémát. Eközben olyan kép alakult ki önökről, hogy az SZDSZ tétozó, saját értékeit elhagyó párt, amely csak sodródik az eseményekkel.

– Kis János és Hack Péter nem hirtelen felindulásból lépett ki. Folyamatról van szó, amely nyilván összefüggésben van azzal, hogy tétozó-e az SZDSZ, sodródik-e vagy nem. E tárgykörben egyébként számtalan félreértés és jelentős ismerethiány fedezhető fel a honi publicisztikában. Mindenesetre nem árt leszögezni: Kis János az elmúlt hat évet gyakorlatilag pártellenzékben töltötte, így az „eredményeket” a nyakába varrni a helyzet teljes nem ismeretére vall.

– Ágh Attila politológus nemrég azt írta, hogy Kis Jánosnak mennie kell, mert az SZDSZ-nek maradnia kell. Az alapítókön túllépett a történelem. Az SZDSZ most újra nagy esélyt kapott a fennmaradásra és a megújulásra, egy valódi liberális, európai elkötelezettségű pártként.

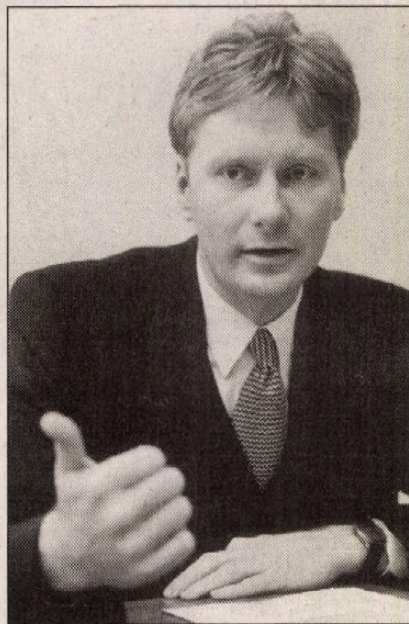
– Azzal maximálisan egyetérték, hogy április 7-e, a választások első fordulóját után az SZDSZ őrjási lehetőséget kapott a sorstól arra, hogy erős legyen, megújuljon, és jóval határozottabban képviselje a magyar politikai liberalizmust, mint azt az elmúlt években tette. Azzal nem értek egyet, hogy az SZDSZ megújulása attól fog bekövetkezni, hogy kilépett a pártból Kis János. Ez ugyanis lényeges tévedés. Aki ugyanis ezt vallja, az elfelejté, hogy az SZDSZ politikájára 1996 óta első elnökének nincs alapvető befolyása.

– Ez nagyjából a Tocsik-ügy kirobbanása körüli időre tehető?

– 1996 fordulat volt az SZDSZ történetében, mert ekkor esett először tíz százalék alá a párt népszerűsége. 1996 előtt

kisebbség nagyobb intenzitással, de Kis János részt vett a párt politikájának alakításában. Azóta a párt politikája ellentétben állt az ő felfogásával. Ha valaki ezek után azt mondja, hogy éppen itt volt az ideje az alapítók kilépésének, mert amit ők képviseltek, az megbukott, és most itt van az ideje megújulásnak, akkor az totálisan félreérti a helyzetet.

– A kívülállóknak az volt a benyomásuk, hogy az SZDSZ első számú vezetői közül többen mintha fellelégeztek volna az olyan alapítók távozásával, mint Tamás Gáspár Miklós vagy most Kis János. Nem

„Eltávolodási folyamat ment végbe”

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

az volt-e baj, hogy ők mintegy a párt élő lelkiismerete voltak, s arra emlékeztették a párhierarchiát, hogy milyen is volt az eredeti SZDSZ. Lehet, hogy most megszabadultak egy nyomasztó ballaszttól?

– Lehet, hogy voltak ilyen vélemények, de akik így gondolták, rosszul tettek. Kis János nem ballaszt, hanem súlyos veszteség. Használni kellett volna őt, és sokkal jobban kellett volna rá támaszkodni az elmúlt években.

– Eörsi István nemrég azt írta, hogy az SZDSZ nem egy vezetője régóta akadálynak tekinté, és meg akarja fosztani befolyásától a párt értelmiségi holdudvarát.

– A sodródás folyamata azzal is járt, hogy az elmúlt öt-hat évben az SZDSZ fokozatosan veszített a népszerűségéből a párt értelmiségi holdudvarában. Ez kifejezetten káros következmény. Néhány évvel ezelőtt például volt olyan vélemény, hogy ha az MSZP-nek lennének olyan értelmiségi támogatói, mint a szabad demokratáknak, akkor a szocialisták állnának 5-6 százalékon, s nem mi.

– Ezt Demszky Gábor mondta.

– Most nem ez, hanem a tartalmi kérdés a lényeges. Vagyis az, hogy az SZDSZ-nek, mint egy falat kenyérre, annyira szüksége van a széles körű értelmiségi támogatottságra. Ez adta az SZDSZ erejét. Korábban az SZDSZ-re mondták azt, hogy a szürkeállomány pártja, ő adta a szakértelmet. Ez volt a párt imidzse, ez adta a politikai erejét, többek között ezt is vissza kell szerezni.

– A párt vezetői ezzel szemben azzal érvelnek, hogy az értelmiségi bírálók kormányzati felelősség nélkül kritizálják az SZDSZ-t. Kívülről például valóban könnyebb elmondani, hogy milyen tárcákat kellett volna megszereznie a pártnak az új kormányban, vagy hogy az SZDSZ miért nem valósította meg az első száz napban az egykulcsos adórendszert. Vagy hogy miért nem fogott rögtön hozzá az egészségügyi reformjához. És amivel Kis János is megindokolta kilépését: az SZDSZ-frakció néhány órányi habozás után mégiscsak megtámogatta Medgyessy Pétert.

– Tudom, hogy nehéz feladat, de jobb, ha egy politikus megszabadul a komplexusaitól. Szerintem nem kell félni, ha értelmiségiek bíráló cikket írnak egy párt-ról. Nem kell, hogy egy politikus mágius vagy démoni erőt tulajdonítson az értelmiségnek. Fontos, hogy támaszkodni tudjunk az értelmiségi holdudvarra. Tisztelni és becsülni kell őket.

– Ön most elégedett az SZDSZ jelenlegi kormányzati szerepvállalásával?

– Én másfajta szerepvállalást tartottam volna helyesnek.

– Az SZDSZ-frakció több tagjáról is az a vélemény alakult ki, hogy „megélhetési” okokból támogatták végül is Medgyessyt, s ezzel maradék hitéletüket is eljuttatták a közvélemény elé.

– A vita politikai és nem egzisztenciális kérdésekről szólt. Közismert, hogy azok közé tartoztam, akik azt mondták: ki kell tartanunk eredeti álláspontunk mellett, hangsúlyozom, a szocialista-liberális koalíció érdekében, a magyar politikai kultúra érdekében, amely erodálódik. Az erőzítő a Fidesz-kormányzás idején drámai módon erősödött. Ennek az a lényege, hogy a politikában ma nincsenek olyan elvek, amelyeket széles körű konszenzus övez, s csak a napi érdekek jelennek meg. Egyre jobban hiányoznak olyan ideák és eszmék, amelyekért érdemes politizálni. Ma már a miniszterelnök ügyében a kocka el van vetve. Most az a dolgunk, hogy a lehető legtöbbet hozzuk ki a szocialista-liberális kormányzásból. A demokráciának és a szabadságjogoknak, az ország nemzetközi hírnevének helyreállítására, a gazdaság versenyképességének erősítésére gondolok.

– Van ehhez önöknek kellő erejük, hiszen az MSZP egyre több liberális értéket vall magának? Miért kellene akkor az SZDSZ-re szavazni?

– Egy nagy párt minél szélesebb tömegeket akar megszólítani. Más egy kisebb párt lehetséges sikerének a titka. Az egyik vitánk az SZDSZ-ben éppen a körül folyik évek óta, hogy például szerintem keményen fel kell vállalnunk a konfliktusokat, nem kell megijednünk az olyan ügyek képviselőitől, amelyek csak a társadalom kisebbik részét érintik, s a többséget esetleg irritálják.

– Az SZDSZ egyre inkább távolodik ettől a felfogástól. Nem lepődnék meg, ha ön lenne a következő, aki kilép a pártból.

– Nem tervezek ilyesmit. Ellenkezőleg: én a magam erejével olyan irányban próbálom befolyásolni az SZDSZ-t, hogy az következetesen képviselje a liberális értékeket, hiszen az emberek egynekede hazánkban ilyeneket vall magáénak.

– Bauer Tamás nemrég azt írta, hogy amit a szocialisták és a szabad demokrataik jelenleg tesznek, az a Fidesz győzelmét készíti elő. Legalábbis abban az értelemben, hogy a magyar politikában a Fidesz normái válnak általánossá, függetlenül attól, hogy ki kormányoz. Lásd: kormánypárti interpellációk, salátatörvény stb. Mind-mind fideszes műfaj.

– Bauer Tamás véleménye – ő az elmúlt ciklus legaktívabb parlamenti képviselője volt – mindenképpen komolyan számításba veendő. Az alapkérdés: szabad-e, lehet-e leképezni ugyanazt a viselkedést, amelyet a Fidesz mutatott az előző négy évben. A válaszom egyértelmű: nem szabad. Mi azért nyertünk, mert a politika becsületének visszaállítását ígértük a félelmet gerjesztő, antidemokratikus Fidesz-kormányzattal szemben.

– A magyar politikában rögzült, hogy az egyik oldalon a „pragmatikusok” állnak, a másikon az idealisták, a „demokratikus szöszmötölők”, a „széplelkek”.

– Ez is alapvető tévedés. Azt látom, hogy az SZDSZ mai konfliktusa nem erről szól. Kis János sem széplelek, hiszen adott esetben erős elvi meggyőződéssel, pragmatikus vezető volt az SZDSZ elnökeként. Az, hogy a párt ma ott tart, ahol tart, az nem Kisnek vagy Hacknak, vagy T. G. M.-nek „köszönhető”. Itt elvi nézeteltérésekről van szó. Ez nem szorosan a Medgyessy-ügyhöz kapcsolódik, amely csak az utolsó csepp volt a pohárban. Eltávolodási folyamat ment végbe. Téves öngigazolás, ha valaki e mögött „pragmatista-idealista” ellentétet lát. Sokan ezzel igazolják maguk számára azt, hogy gyakran nem merik vállalni a liberális elveket, vagy idegesek azokra, akik ezt a mulasztást szóvá teszik. Azokat gyűlölik a legjobban, akik szembesítik őket az SZDSZ alapértékeivel. Egy csapat akkor tud jól dolgozni, ha sokféle ember vesz részt benne. Nem szabad eltanulni a Fidesztől, hogy az elveinket feláldozzuk a bármilyen elérendő cél érdekében.

Pogonyi Lajos